

--	--	--	--

KOD UCZNIĄ

**ZESTAW ZADAŃ KONKURSOWYCH Z BIOLOGII
DLA UCZNIÓW GIMNAZJUM
ROK SZKOLNY 2013/2014
ETAP OKRĘGOWY**

Instrukcja dla ucznia

1. Zestaw konkursowy zawiera 26 zadań.
2. Przed rozpoczęciem pracy, sprawdź, czy zestaw zadań jest kompletny.
3. Jeżeli zauważysz usterki, zgłoś je Komisji Konkursowej.
4. Zadania czytaj uważnie i ze zrozumieniem.
5. Arkusz zawiera zadania otwarte i zamknięte.
W zadaniach otwartych ściśle stosuj się do poleceń zadań.
W zadaniach zamkniętych zaznacz poprawne odpowiedzi kółkiem, w razie zmiany decyzji skreśl krzyżykiem.
6. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem.
Rozwiązania zapisane ołówkiem nie będą oceniane.
7. W nawiasach obok numerów zadań podano liczbę punktów możliwych do uzyskania za dane zadanie.
8. Nie używaj korektora.

Czas pracy:
90 minut

Liczba punktów
możliwych
do uzyskania: 50
Do następnego etapu
zakwalifikujesz się,
jeżeli uzyskasz co
najmniej 40 punktów.

Pracuj samodzielnie.

POWODZENIA!

Wypełnia komisja konkursowa

Nr zadania	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	Razem
Liczba punktów														
Nr zadania	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	Razem
Liczba punktów														

Suma punktów:

Zatwierdzam

Zad. 1 (1pkt)

Gardło jest wspólną częścią układu pokarmowego i oddechowego. Bierze udział zarówno w oddychaniu, jak i w połykaniu pokarmu.

Wyjaśnij, dlaczego nie powinno się rozmawiać w trakcie jedzenia.

.....
.....

Zad.2 (1pkt)

Wątroba jest największym gruczołem w organizmie człowieka. Jedną z jej funkcji jest produkcja żółci, która magazynowana jest w pęcherzyku żółciowym. W stanach patologicznych związanych z gromadzeniem się w pęcherzyku kamieni żółciowych, może on zostać usunięty operacyjnie.

Odpowiedz, czy osoby z usuniętym pęcherzykiem żółciowym powinny stosować specjalną dietę. Odpowiedź uzasadnij.

.....
.....

Zad. 3 (1pkt)

Trzustka i wątroba to dwa główne gruczoły układu pokarmowego człowieka, które odgrywają istotną rolę w prawidłowym funkcjonowaniu tego układu.

Określ, na czym polega współdziałanie trzustki i wątroby w rozkładzie lipidów.

.....
.....

Zad. 4 (2pkt)

Wymień dwa znane ci badania stosowane w profilaktyce raka piersi u kobiet.

1. ....
2. ....

Zad. 5 (2pkt)

Przyporządkuj nazwom larw z kolumny I po jednym gatunku owadów z kolumny II.

Kolumna I

1. gąsienica
2. czerw
3. pędrak

Kolumna II

- A. muszka owocowa
- B. chrabąszcz majowy
- C. bielinek kapustnik
- D. turkuć podjadek

1) ..... 2) ..... 3) .....

Zad. 6 (2pkt)

Grupy krwi są uwarunkowane obecnością na powierzchni erytrocytów odpowiednich antygenów.

a) Napisz, dla osób z jaką grupą krwi mogą być dawcą osoby mające grupę B.

.....

b) Napisz, czy osoba mająca grupę krwi B może mieć przetoczoną krew grupy A.

.....

Zad.7 (2pkt)

Spośród podanych cech wybierz i zaznacz trzy, które są charakterystyczne dla gadów.

- a) płęć osobnika determinowana jest przez temperaturę otoczenia w okresie rozwoju zarodkowego.
- b) rozwój odbywa się w wodzie.
- c) jajorodność lub jajożyworodność.
- d) obecność błon płodowych.
- e) Zapłodnienie zewnętrzne.

Zad.8 (3pkt)

Przeczytaj uważnie poniższy tekst i udziel odpowiedzi na postawione pytania:

Są to struktury roślinne, zbudowane z dwóch lub 3 tkanek. Występują one w korzeniach, łodygach i liściach roślin okrytonasiennych. Działanie jednej z tkanek w opisanych strukturach można porównać do windy, wożącej towar w dół, drugą tkankę można porównać do windy wożącej towar do góry.

a) O jakich strukturach jest mowa w tekście?

.....

b) Jaki towar „jedzie windą” w dół i w górę?

.....

c) Jaki towar „jedzie windą” w górę?

.....

Zad.9 (2pkt)

Podkreśl, te z niżej przedstawionych elementów biocenozy, które uznajesz za populację.

- a) wszystkie krzewy w danym lesie
- b) wszystkie trawy na łące
- c) wszystkie mniszki lekarskie na danej łące
- d) runo leśne
- e) wszystkie dzięcioły trójpalczaste w danym lesie
- f) wszystkie sosny w Polsce
- g) wszystkie dęby szypułkowe w danym lesie

Zad.10 (2pkt)

Promieniowanie ultrafioletowe w niewielkich dawkach ma działanie korzystne, jednak jego zbyt duża ilość działa niekorzystnie.

Wymień po jednym korzystnym i niekorzystnym wpływie promieniowania ultrafioletowego na organizm człowieka.

Korzystne:

.....

.....

Niekorzystne:

.....
.....

Zad.11 (3pkt)

Uzupełnij tabelę, wpisując substraty i produkty wymienionych w niej enzymów trawiennych.

Enzym	Substrat	Produkt
pepsyna		
amylaza ślinowa		
lipaza trzustkowa		

Zad.12 (1pkt)

Zespół naukowców z Kanady analizował stan raf koralowych na świecie, szukając odpowiedzi na pytanie- co zabija koralowce? Okazało się, że największe zniszczenia raf powodują uprawy rolne przy brzegach lądu. Przyczyną zanikania koralowców był bujny rozwój wodorostów.

Napisz, dlaczego masowy rozwój wodorostów jest szkodliwy dla raf koralowych.

.....
.....
.....

Zad.13 (1pkt)

Organizmy są zbudowane głównie ze związków organicznych. Jednak tylko 2 rodzaje tych związków występuje u wszystkich organizmów oraz wirusów.

Wymień te związki.

1. ....
2. ....

Zad.14 (1pkt)

Wybierz i zaznacz poprawną odpowiedź.

Wymiana gazowa zewnętrzna zachodzi w:

- a) pęcherzykach płucnych
- b) pęcherzykach płucnych i oskrzelikach
- c) jamie nosowej
- d) drogach oddechowych

Zad. 15 (2pkt)

Podaj dwa przykłady składników morfotycznych krwi człowieka. Określ funkcje każdego z nich.

1. ....
.....
2. ....
.....

Zad.16 (1pkt)

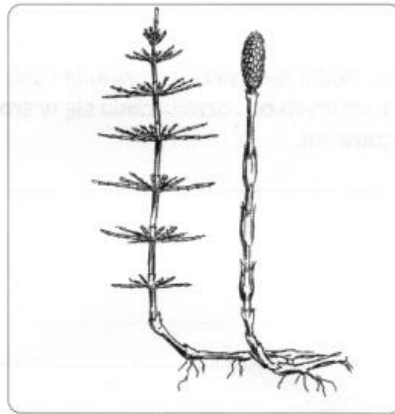
Osoby cierpiące na tę chorobę mają napady objadania się przerywane okresami ścisłej diety. Często sięgają po farmakologiczne środki odwadniające i przeczyszczające.

Wybierz i zaznacz jakiej choroby dotyczy powyższy opis.

- a) bulimia
- b) anoreksja
- c) szkorbut
- d) jadłowstręt

Zad.17 (2pkt)

Wskaż na rysunku pęd wiosenny i pęd letni skrzypu. Podaj po jednej, głównej funkcji każdego z pędów.

.....

.....

.....

Zad.18 (1pkt)

Do dwóch doniczek z ziemią wysiano po 10 nasion fasoli. Jedną doniczkę ustawiono w miejscu naświetlonym, a drugą pozostawiono w miejscu zaciemnionym. W obu miejscach była taka sama temperatura. Po 10 dniach przeprowadzono obserwację siewek, a średnie wyniki pomiarów przedstawiono w tabeli.

Rodzaj siewek	Średnia długość pędu (w cm)	Średnia powierzchnia liści (w cm ²)	Obecność chlorofilu
siewki w miejscu naświetlonym	11	7	występuje
siewki w miejscu zaciemnionym	46	1	brak

Sformułuj problem badawczy na podstawie opisanego doświadczenia.

.....

.....

.....

Zad.19 (4pkt)

Rozpoznaj na rysunkach i podaj nazwę rodzajową pospolitych drzew.

A.

.....

B.

.....

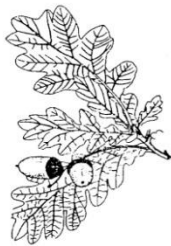
C.

.....

D.

.....

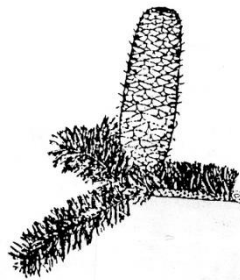
E.

.....

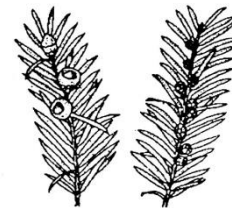
F.

.....

G.

.....

H.

.....

Zad.20 (2pkt)

Przedstaw dwie przyczyny konieczności występowania owoców i warzyw w codziennym jadłospisie.

1. ....
.....
2. ....
.....

Zad.21 (3pkt)

a) Przedstaw 1 prawidłowość charakteryzującą obieg materii w ekosystemie.

.....
.....

b) Przedstaw jedną prawidłowość charakteryzującą przepływ energii w ekosystemie.

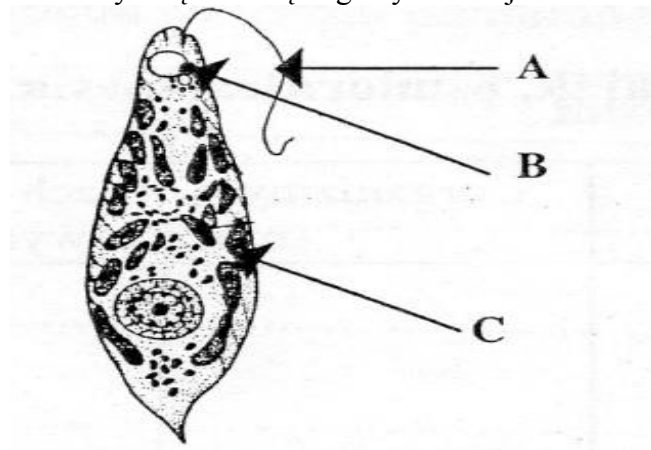
.....
.....

c) Wyjaśnij w jaki sposób mogą funkcjonować ekosystemy heterotroficzne.

.....
.....

Zad.22 (5pkt)

Rysunek przedstawia schematyczną budowę eugleny zielonej.

a) Uzupełnij poniższą tabelę wpisując nazwy zaznaczonych organelli i podaj ich funkcje:

	Nazwa organellum	Funkcja
A		
B		
C		

b) Euglena zielona jest uważana za organizm przejściowy między światem roślin i zwierząt.

Uzupełnij powyższe stwierdzenie podając 2 argumenty

1. Przynależność do świata roślin:

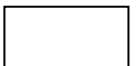
.....

2. Przynależność do świata zwierząt:

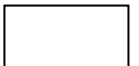
.....

Zad.23 (2pkt)

Oceń prawdziwość zdań i zaznacz prawidłową odpowiedź P lub F.

Owady oddychają głównie tchawkami.	P	F
U owadów występują oczy złożone.	P	F
Hemolimfa owadów nie zawiera barwników oddechowych.	P	F
Spośród stawonogów uskrzydłone są jedynie wszystkie owady.	P	F

Zad.24 (1pkt)

Po analizie tekstu odpowiedz na pytania.

Są to rośliny jednoroczne, o wzroście interkalarnym (wzrost na długość w węzłach pędu).

Wiele gatunków tych roślin jest uprawianych przez ludzi.

a) O jakich roślinach jest mowa w tekście?

.....

Zad.25 (2 pkt)

Przyporządkuj do elementów budowy serca z kolumny A pełnioną przez ten element funkcję z kolumny B.

Kolumna A

- a) naczynia wieńcowe
- b) przegroda między przedsionkiem a komorą
- c) zastawki

Kolumna B

- 1. zaopatrują serce w tlen i substancje odżywcze
- 2. powodują automatyczne skurcze serca
- 3. wymuszają jednokierunkowy przepływ krwi
- 4. zapobiegają mieszanii się krwi natlenowanej z krwią odtlenowaną

a) ..... b) ..... c) .....

Zad.26 (1 pkt)

Spośród podanych cech wybierz i zaznacz te, które są charakterystyczne dla układu limfatycznego.

- a) dostarcza osocze przesączone przez naczynia włosowate z powrotem do krwioobiegu
- b) tworzy zamknięty system naczyń
- c) transportuje tlen do tkanek
- d) pośredniczy w wymianie składników między osoczem a tkankami
- e) bierze udział w regulacji temperatury ciała